http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

09/25/2008

ALEKSANDRAVIČIUS, Aleksas
Lithuania Documentation Project
Lithuanian
RG-50.473*0047

Šiame interviu, Aleksandravičius Aleksas, gimęs 1919 metais čigoniškoje šeimoje Šiluvos miestelyje, netoli Raseinių miesto, pasakoja apie sunkų gyvenimą Lietuvos kaimuose: Pravėniškėse, ir Seredžiuje, taip pat **Bolingo** mietelyje Paryžiaus lageryje. Alekas prisimena žiaurius ir labai griežtus vokiečius kurie tiktai mušdavo ir varydavo juos dirbti bebūnat lageriuose. Ten buvo apie 870 žmonių lageryje , iš kurių tikai per septynis mėnesius 150 išgyveno. Jis niekada negalvojo, kad pats išgyvens lagerio žiaurumus.

Box 1, Tape 1

[01:] 00:40:00 – [01:] 09:10:25
00:00 – 09:26

Aleksandravčius prisimena karą, kai pirmais metais vokiečiai atėjo ir gaudė juos. Jis juokiasi, kad tuo metu vokiečiai tokie kytri nebūdavo, jie vis sugebėdavo nuo jų pabėgti. Tai iš traukinių iššokdavo, tai nuo jų pasislėpdavo ir pabėgdavo į miškus. Pakol vieną dieną tokie vyrukai nušovė vieną vokietį, tai tada visus griebė ir net jo dėdę paėmė i nelaisvęir išvežė į Devintą Fortą. Kitą diena kai jo teta nešė valgyti, jau jo dėdės gyvo nebebuvo. Nuo tada 1942- 1943 metais visi slapstydavosi miškuose. Vokiečiai nelabai eidavo į miškus. O jie pragyvendavo miške per vasarą ir žiemą. Kaip čigonai mokėjo išgyventi. Moterys čigonės eidavo prašyti maisto, malkų, gudavo ir arklių. Aleksandravičius prisimena lietuvius slapstantis kartu su jais. Jis prisimena kaip šiandien būtų nutikę, Kovo 6 dieną kai juos visus paėmė į nelaisvę. Jo sūnui buvo tiktai du su pusę metų. Juos vokiečiai sulaikė bevažoujančius į mišką. Atvežė juos į barakus kur buvo pilna čigonų. Nelaisvėje juos varydavo malkų krauti ir vežti į lagerį. Paklaustas ar būdavo sargyba, Aleksandravičius atsako jog sragyboje būdavo ukrainiečiai pagal vokiečių paskymus. Lagerio vadas buvo vardu **Bombonešis**, kurį visi pažinojo.

[01:] 09:11:00 – [01:] 19:05:24
09:27 – 19:47

Aleksandravičius prisimena kai vieną dieną pareidami iš darbo nerado nė vieno žmogaus Pravėniškių barake. Kitama brake buvo lenkės motery. Lenkės moterys papasakojo, kad juos visus sukrovė į mašinas ir išvežė. Jie kai malkas krovė, girdėjo šaudymus bet tuo metu nelabai ką ten rūpinosi iš kur tie šaudymai. Tik tada atėjo į galvą, kad tai jų šeimas šaudė. Jis paskojo, kai jo oušvienė verkdama klausė kur jos vaikai, tai viršininko pavaduotojas privedęs ją prie medžio išsitraukęs šautuvą atsakė, kad va čia tavo vaikai ir nušovė ją. Tą dieną juos sukrovė į vagoną ir išvežė į **Bolingą** (Biuling; Boling), Prancūziją. Iš ten jis prisimena tokį Estą sargyboje, kuris juos mušdavo už nieką. Aleksandravičius pasakoja kad ten labai daug jaunų žmonių buvo, ir juos ten versdavo daug dirbti, kasti ir vežti kabelius. Jis prisimena vieną naktį kai juos visus sukėlė ir

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

išrykiavo lauke. Galvojo, kad jau šaudys juos, bet nuvarė į sklepus ir mušė kitus. O jis su draugu užlindo už durų ir pasikavojo. Pasirodo ten toks čekoslovakas sargyboje buvo su kuriuo jis lenkiškai susikalbėdavo, tai jis jiems cigarečių ir riekę duonos atnešė ir liepė bėgti. Paskui jis juos įleido bendari pas čigonus. Tuo metu čigonai pradėjo dainuoti, ir vokiečiai užėjo ir prašė kad daunuotų jiems čigonai. Tada visus išrykiavo ir ant nugaros užrašė **Štrafniki** ir paėmė į nelaisvę. Tuo metu ir visą laiką prabuvo su savo drabužiais. Prisimena pusplikiai būdavo. Tai jie **Bolinge** prabuvo septynius mėnesius. **Bolingo** barakuose moterys atskirai būdavo, bet leisdavo susitikti ir eiti kartu į darbus. Jis su savo visa šeima, giminėm ir pažystamais tenai prabuvo. Išskyrus jo vaikus, uošvius ir dėdės šeimą, kuriuos sušaudė tą dieną kai jie parėjo iš darbo ir nerado nieko, ir kur uošvienė buvo sušaudyta Pravėniškėse prie medžio.

[01:] 19:05:25 – [01:] 27:42:24
19:48 – 28:40

Aleksandravičius prisimena kaip juos mūčydavo ir moterys matydavo tai. Jis paskoja, kad liepdavo jiems bėgti į darbą ir kaip griždavo iš darbo dar liepdavo ratais bėgti, o sagybininkai stovėdavo su palkomis. Batai nukrisdavo nuo kojų, ir vis tiek per tuos akmenius liepdavo bėgti. Pamena jisai, kaip juos vieną naktį išvarė pėškom, o jau ant ryto amerikiečiai ten buvo atėję. Pakelyje daug sušaudė jis prisimena. Ėjo per obelis kaip pro tunelį, o uobolių pilna prikitę ant kelio. Tiktai jei kas pasilenkdavo paiimti obuolį iš kart nušaudavo. Nuvedė juos prie rusų, susodino į traukinį ir išvežė. Su traukiniu nedavažiavo iki galo, išlipdino juos ir liepė eiti. Atvarė juosį **Trenerio** miestą, didelis miestas. Iš to miesto juos kur kas, išvežiojo visus. Nepamena kur buvo, betprisimena kad perėjo rubežių, ir pamena kai atvarė juos i lagerį kuriame buvo labao daug nelaisvių, gal daugaiau nei tūkstantis. Ir juos tenai varydavo mišką kirts. Prisimena kai išvarė juos dirbti prie upelio, o kitoj pusėj upelio rusai davė šaudyti, o iš kitos amerikiečiai. Duodavo jie viens kitam šaudyti. Jiems nekliuvo. Prisimena moteris kad jos išgyveno, Ukmergėje matė dar kelias gyvas. Jo žmona išgyveno, bet jie jau kartu nebuvo. Prisimena, kad jie parėjo pėsčiom į Lietuvą. Pasakoja vis dar apie tuos šaudymus kur rusai iš vienos pusės davė o amerikiečiaia iš kitos. Tada jie šešiesia ar septyniesia buvo kartu, užsilipo ant tokio kalniuko ir neina į darbą. Jau tuo metu vokiečiams nerūpėjo juos varinėti kai šaudymai prasidėjo. Jie visi sugalvojo, kad jiems reikia eiti iš čia nes smertis bus jei pasiliks. Eina keliu, nieko nėra aplinkui, namai tušti. Rasdovo kokią bulvę beeinant, užkirsdavo. Atėjus į miestą juos sulaikė vokietys ir nuvedė į lagerį. Atidaro duris, ogi pilnas plikų žmonių tas lageris. Visi visi pliki, su ilgom barzdom. O jie rado rūbų pakeliu tai apsirengė kaip reikiant.

[01:] 27:42:25 – [01:] 36:24:25
28:41 – 37:50

Ale kokia laimė mums papuolė apsidžiaugia Aleksas. Išėję verkiam atisėdę, sakom jau čia visi vos gyvi. Vakare, vartai atsidaro, moterys, rusės įeina. Pradarę duris suriko, ir sutūpe šalia jų. Alekasas prisimena, kad jos buvo ligonės su dokumentais keliaujančios į ligoninę link vakarų. Jos pardodydavo dokumentus ir jas visur praleisdavo. Tai jie su tom moteriškėm ir išėjo kitą rytą. Atėjo link **Maino** (maino) mieto. Lyg lageris, bet visi laisvi vaikšto. Rado drabužių, duonos, saldūmynų ir būna ten taip ir minta. Ten toks viršininkas labai fainas vyras buvo vokieties leido daryti ką norėjo. Bet vieną dieną liepė eiti savo keliais. Aleksandravičius prisimena, lendant į senovės šaktus ir laukiant. Prisimena duonos turėjo šaktuose. Prabuvo ten

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

parą kokią. Tada jau liepa vienam eiti žiūrėti. Pasirodo, kad jau ten amerikiečiai atėję. Surinko juos ir kitus žmones, daug žmonių; moterys ir vyrai apie tūkstančiais ten jie buvo ir pastatė palapines. Prabuvo jie tose palapinėse apie du mėnesius. Tuo metu jau vokiečių nebuvo. Neužmušė nė vieno su kuriais jis kartu buvo. Tada juos lėktuvais iki **Gleibčiko** ir perdavė **Gilboj** rusams. Paklaustas apie kankinimą vokiečių lageryje negali pasakoti kaip baisu ir sunku būdavo. Taip pat yra ir labai sunku pasakoti. Ten juos mušdavo ir mušdavo. Liepdavo dibti, nešti akmenis, po darbo kai griždavo vėl tuos akmenis atgal nešti liepdavo. Darbai būdavo; žemių kasima, kanalus kasdavo, taip pat laukuose traukdavo kabelius. Labai mažai duodavo valgyti, bet Aleksas prisimena, kad maista buvo geras.

This is a verbatim transcript of spoken word. It is not the primary source, and it has not been checked for spelling or accuracy.